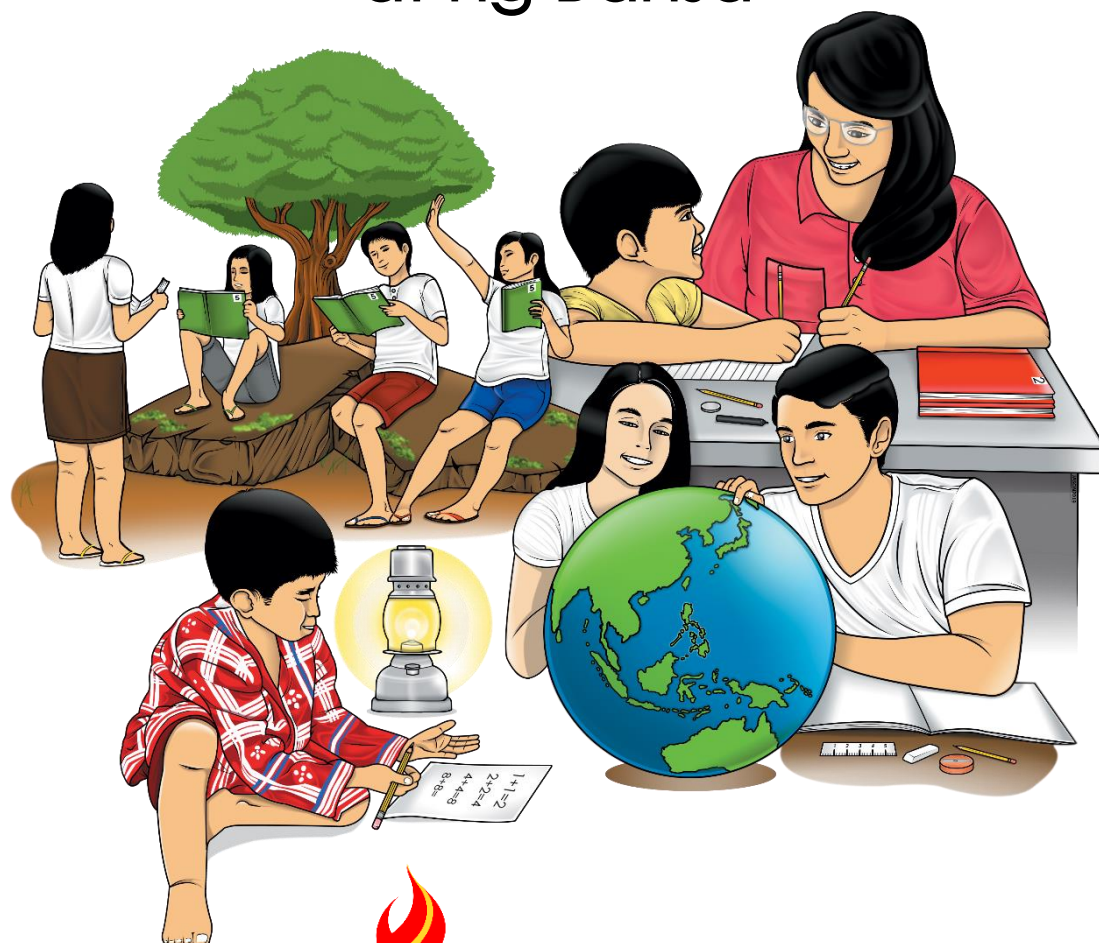

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 4

Magkakaugnay na Pangkabuhayan ng mga Lalawigan sa Rehiyon at ng Bansa

Araling Panlipunan – Ikatlong Baitang

Alternative Delivery Mode

Kwarter 4 – Modyul 3: Magkakaugnay na Pangkabuhayan ng mga Lalawigan sa Rehiyon at ng Bansa

Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa Batas Republika 8293, Seksiyon 176 na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayon paman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o brand name, tatak o trademark, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga taga paglathala at mga may-akda ang karapatang-arang iyon. Ang anomang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anomang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anomang paraan nang walang pahintulot saKagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Manunulat: Imie T. Alhabsi

Editor: Mailen D. Cabillan, Hannie P. Zamora, Kimberly E. Duenas

Tagasuri: Archie E. Año, Alejandro S. Fernandez, Menard M. Arenas

Tagaguhit: Cris A. Aquino, Khristely V. Ang, Aiza Lou A. Bernaldez,
Cherie Mae A. Caduyac, Eduardo Jr. A. Eroy, Marvin P. Linogao,
Jules Bernard Guinita, Edieson John C. Mag-aso, Sharon C. Marimon,
Ryan R. Padillos, Nylle Ernand D. Silayan

Tagalapat: Alpha Amor G. Manglicmot, Patrick John P. Peresores

Tagapamahala: Evelyn R. Fetalvero
Janette G. Veloso
Analiza C. Almazan
Danilo R. Dahinog
Ma. Ceilo D. Estrada

Nelson C. Lopez
Cheerylyn A. Cometa
Christopher P. Felipe
Liza Leonora D. Dacillo
Alicia I. Ayuste

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Department of Education – Region XI

Office Address: F. Torres St., Davao City

Telefax: (082) 291-1665; (082) 221-6147

E-mail Address: region11@deped.gov.ph * lrms.regionxi@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

Ikaapat na Markahan – Modyul 4
Magkakaugnay na Pangkabuhayan
ng mga
Lalawigan sa Rehiyon
at ng Bansa

Paunang Salita

Para sa tagapagdaloy:

Malugod na pagtanggap sa asignaturang *_Araling Panlipun-Ikatlong Baitang 3_* ng Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul para sa araling *_Magkakaugnay na pangkabuhayan ng mga Lalawigan sa Rehiyon at ng bansa.*

Ang modyul na ito ay pinagtulungang dinisenyo, nilinang at sinuri ng mga edukador mula sa pampubliko at pampribadong institusyon upang gabayan ka, ang gurong tagapagdaloy upang matulungang makamit ng mag-aaral ang pamantayang itinakda ng Kurikulum ng K to12 habang kanilang pinanagumpayan ang pansarili, panlipunan at pang-ekonomikong hamon sa pag-aaral.

Ang tulong-aral na ito ay umaasang makauugnay ang mag-aaral sa mapatnubay at malayang pagkatuto na mga gawain ayon sa kanilang kakayahan, bilis at oras. Naglalayon din itong matulungan ang mag-aaral upang makamit ang mga kasanayang pan-21 siglo habang isinasaalang-alang ang kanilang mga pangangailangan at kalagayan.

Bilang karagdagan sa materyal ng pangunahing teksto, makikita ninyo ang kahong ito sa pinakakatawan ng modyul:

Mga Tala para sa Guro

Ito'y naglalaman ng mga paalala, panulong o estratehiyang magagamit sa paggabay sa mag-aaral.

Bilang tagapagdaloy, inaasahang bibigyan mo ng paunang kaalaman ang mag-aaral kung paano gamitin ang modyul na ito. Kinakailangan ding subaybayan at itala ang pag-unlad nila habang hinahayaan silang pamahalaan ang kanilang sariling pagkatuto. Bukod dito, inaasahan mula sa iyo na higit pang

hikayatin at gabayan ang mag-aaral habang isinasagawa ang mga gawaing nakapaloob sa modyul.

Para sa mag-aaral:

Malugod na pagtanggap sa Araling Panlipunan -Ikatlong Baitang 3 ng Alternative Delivery Mode (ADM) Modyul ukol sa Magkakaugnay na pangkabuhayan ng mga Lalawigan sa rehiyon at ng Bansa.

Ang modyul na ito ay ginawa bilang tugon sa iyong pangangailangan. Layunin nitong matulungan ka sa iyong pag-aaral habang wala ka sa loob ng silid-aralan. Hangad din nitong madulutan ka ng mga makabuluhang oportunidad sa pagkatuto.

Ang modyul na ito ay may mga bahagi at icon na dapat mong maunawaan.

Alamin

Sa bahaging ito, malalaman mo ang mga dapat mong matutuhan sa modyul.

Subukin

Sa pagsusulit na ito, makikita natin kung ano na ang kaalaman mo sa aralin ng modyul. Kung nakuha mo ang lahat ng tamang sagot (100%), maaari mong laktawan ang bahaging ito ng modyul.

Balikan

Ito ay maikling pagsasanay o balik-aral upang matulungan kang maiugnay ang kasalukuyang aralin sa naunang leksyon.

Tuklasin

Sa bahaging ito, ang bagong aralin ay ipakikilala sa iyo sa maraming paraan tulad ng isang kuwento, awitin, tula, pambukas na suliranin, gawain o isang sitwasyon.

Suriin

Sa seksyong ito, bibigyan ka ng maikling pagtalakay sa aralin. Layunin nitong matulungan kang maunawaan ang bagong konsepto at mga kasanayan.

Pagyamanin

Binubuo ito ng mga gawaing para sa mapatnubay at malayang pagsasanay upang mapagtibay ang iyong pang-unawa at mga kasanayan sa paksa. Maaari mong iwasto ang mga sagot mo sa pagsasanay gamit ang susi sa pagwawasto sa huling bahagi ng modyul.

Isaisip

Naglalaman ito ng mga katanungan o pupunan ang patlang ng pangungusap o talata upang maproseso kung anong natutuhan mo mula sa aralin.

Isagawa

Ito ay naglalaman ng gawaing makatutulong sa iyo upang maisalin ang bagong kaalaman o kasanayan sa tunay na sitwasyon o realidad ng buhay.

Tayahin

Ito ay gawain na naglalayong matasa o masukat ang antas ng pagkatuto sa pagkamit ng natutuhang kompetensi.

Karagdagang Gawain

Sa bahaging ito, may ibibigay sa iyong panibagong gawain upang pagyamanin ang iyong kaalaman o kasanayan sa natutuhang aralin.

Susi sa Pagwawasto

Naglalaman ito ng mga tamang sagot sa lahat ng mga gawain sa modyul.

Sa katapusan ng modyul na ito, makikita mo rin ang:

Sanggunian

Ito ang talaan ng lahat ng pinagkuhanan sa paglikha o paglinang ng modyul na ito.

Ang sumusunod ay mahahalagang paalala sa paggamit ng modyul na ito:

1. Gamitin ang modyul nang may pag-iingat. Huwag lalagyan ng anumang marka o sulat ang anumang bahagi ng modyul. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot sa mga pagsasanay.
2. Huwag kalimutang sagutin ang *Subukin* bago lumipat sa iba pang gawaing napapaloob sa modyul.

3. Basahing mabuti ang mga panuto bago gawin ang bawat pagsasanay.
4. Obserbahan ang katapatan at integridad sa pagsasagawa ng mga gawain at sa pagwawasto ng mga kasagutan.
5. Tapusin ang kasalukuyang gawain bago pumunta sa iba pang pagsasanay.
6. Pakibalik ang modyul na ito sa iyong guro o tagapagdaloy kung tapos nang sagutin lahat ng pagsasanay.

Kung sakaling ikaw ay mahirapang sagutin ang mga gawain sa modyul na ito, huwag mag-aalinlangang konsultahin ang inyong guro o tagapagdaloy. Maaari ka rin humingi ng tulong kay nanay o tatay, o sa nakatatanda mong kapatid o sino man sa iyong mga kasama sa bahay na mas nakatatanda sa iyo. Laging itanim sa iyong isipang hindi ka nag-iisa.

Umaasa kami, sa pamamagitan ng modyul na ito, makararanas ka ng makahulugang pagkatuto at makakakuha ka ng malalim na pang-unawa sa kaugnay na mga kompetensi. Kaya mo ito!

Alamin

Ang modyul na ito ay mahalaga upang magkaroon ng batayang kaalaman sa lahat ng proyekto ng pamahalaan na kinabibilangan ng lalawigan.

May mga gawaing nakatutulong sa pagkakaisa, kaayusan, at kaunlaran ng sariling lalawigan at kinabibilangang rehiyon. At ang unang mabibiyaan ay ikaw bilang kasapi ng lalawigan. Kaya dapat bigyan ng suporta ang mga proyekto sa pamamagitan ng pakikiisa sa mga layunin nito.

Sa araling ito, inaasahang:

1. nakalalahok sa mga gawaing nakatutulong sa pagkakaisa, kaayusan at kaunlaran ng sariling lalawigan at kinabibilangang rehiyon;
2. natatalakay ang mga proyekto ng namumuno sa kinabibilangang lalawigan na nakabubuti sa lalawigan;
3. naipakikita ang mga gawaing nakatutulong sa pagkakaisa, kaayusan, at kaunlaran ng sariling lalawigan at kinabibilangang rehiyon sa pamamagitan ng iba't ibang sining; at
4. napupuri ang mga proyekto ng namumuno sa kinabibilangang lalawigan na nakabubuti sa lalawigan.

Ano ang pangangailangan ng bawat lalawigan?

Paano matugunan ito?

Subukin

Panuto: Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ano ang mga produkto ng bawat lalawigan?
 - a. Isda, papaya at tubo
 - b. Mangga, niyog at saging
 - c. Abaka, gulay, niyog at saging
 - d. Isda, palay, mais at niyog
2. Ano ang dapat gawin kung may kakulangan sa suplay ng produkto?
 - a. Iaasa nalang sa Diyos.
 - b. Bahala na kung kulang ang produkto.
 - c. Sisikapin kong mag -angkat ng produkto.
 - d. Magpulong-pulong ang mga lalawigan at pag-usapan ang kakulangan ng produkto.
3. Bakit kailangan makikipag-ugnayan ang iyong lalawigan sa ibang lalawigan?
 - a. Upang makipag-away.
 - b. Upang makapag-welga ang magsasaka.
 - c. Upang pag-usapan ang kakulangan ng produkto
 - d. Upang mabawasan ang ani.
4. Paano nakikipag-ugnayan ang iyong lalawigan sa ibang lalawigan o rehiyon?
 - a. Sa pamamagitan ng digmaan.
 - b. Sa pagpadala ng surat tungkol sa problema.
 - c. Sa pamamagitan ng pagbibigay pondo ng salapi.
 - d. Sa pamamagitan ng pagpapatawag ng pulong-pulong upang malutas ang problema.

5. Sa iyong palagay, nakatutulong ba ang pagdaraos ng *festival* sa pagsulong ng mga produkto sa bawat lalawigan? Bakit?
- a. Hindi. Itoy dagdag na gastos sa pamahalaan.
 - b. Hindi. Magkakaroon lamang ng gulo sa produkto.
 - c. Oo. Upang magkaroon ng magandang pakikitungo sa bawat lalawigan at magtutulongan ang bawat isa.
 - d. Oo. Para masaya ang lahat.

Aralin

1

Magkakaugnay na Pangkabuhayan ng mga Lalawigan sa Rehiyon at ng Bansa

Balikan

Sa nakaraang aralin, natutuhan mo ang mga produkto at kalakal ng mga lalawigan ng rehiyon. Nababatay ang kalakal ng mga lalawigan sa iba't ibang katangiang pisikal ng mga ito. Mayroon ding epekto sa pamumuhay ng mga tao ang kanilang pisikal na kapaligiran at ang panahon ng lugar.

Sa iba't ibang panahon, may pagkakataong hindi nakapag-ani nang sapat ang isang lalawigan. Sa ibang lalawigan naman ay nagkakaroon ng saganang ani sa panahong iyon.

Sa araling ito, inaasahang:

1. Naiuugnay ang pakikipagkalakalan sa pagtugon ng mga pangangailangan ng sariling lalawigan at mga karatig na lalawigan sa rehiyon at ng bansa.

Mga Tala para sa Guro

Mahalagang unawain ang gagawing pagbasa sa mga nilalaman ng modyul na ito upang mas mapadali at maging magaan ang mga nakalaang Gawain para sa bawat aralin. Mas mainam na sunding mabuti ang mga panuto bilang gabay sa paggamit nito at matiyak na makamit ang mga layunin sa pagkatuto.

Tuklasin

Mga Panahon ng Pag-aani

Naranasan mo na ba na magpunta sa isang *super market* gayong wala namang ani sa bukid? Saan kaya galing ang mga produktong mga ito?

Ang mahal naman ng mga prutas ngayon!

Ang mga iyan Ay galing pa sa Ibang lalawigan Kinukuha, eh!

Paano magkakaroon ng bigas sa *super market* gayong wala naming ani sa bukid? Saan kaya nanggagaling ang mga produkto sa tindahan? Tingnan ang halimbawang talahanayan na nagpapakita ng mga produkto ng mga lalawigan sa **Davao Region**. Nakalagay ditto ang mga produkto ng bawat lalawigan sa iba't ibang panahon.

Talahanayan 1: Mga produkto ng Rehiyon mula Enero hanggang Hunyo

Lalawigan	Produkto	Dami	Pangangailangan
Compostela Valley	niyog	1 500 tonelada	1000 tonelada
Davao del Norte	saging	900 kilo	1200 kilo
Davao del Sur	mangga	2 000 kilo	2 500 kilo
Davao Occidental	palay	3 900	3 900 kilo
Davao Oriental	isda	790 kilo	750 kilo

Sa talahanayan, makikita ang mga produkto ng bawat lalawigan at ang laki ng pangangailangan ng buong rehiyon. Kung mapapansin mo sa Talahanayan 1, ang kabuoang pangangailangan ng rehiyon sa palay ay 3 900 kilo. Sapat ba ang dami ng palay sa pangangailangan ng *Davao Occidental*? Gaano karami ang pangangailangan sa isda? Saan kukuha ng mga kulang na produkto upang matugunan ang pangangailangan ng bawat lalawigan?

Ano ang dapat gagawin ng bawat lalawigan upang maibigay at masagot ang mga pangangailangan sa pagkain? Kung iyong mapapansin, iba-iba ang produkto ng bawat lalawigan ngunit may mga produkto na kinakailangan na hindi naitanim o naani.

Batay sa talahanayan, anong lalawigan ang may aning niyog? Saan nakukuha ng mais ang mga lalawigan sa rehiyon? Ano ang ipinapakita ng pag-aangkat ng mga produkto sa karatig lalawigan?

Isulat ang sagot sa sagutang papel.

1. Ano ang mga produkto ng bawat lalawigan?
2. Ano ang dapat gawin kung may kakulangan sa suplay ng produkto?
3. Bakit kinakailangang makipag-ugnayan sa karatig lalawigan?
4. Paano nakikipag-ugnayan ang iyong lalawigan sa ibang lalawigan o rehiyon?
5. Sa iyong palagay, nakatutulong ba ang pagdaraos ng *festival* sa pagsulong mga produkto ng bawat lalawigan? Bakit?

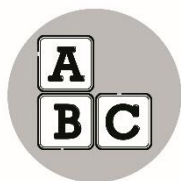

Suriin

Tingnan ang halimbawang talahanayan na nagpapakita sa mga produkto ng mga lalawigan ng *Davao Region*.

Talahanayan 2: Mga Produkto ng Rehiyon mula Enero hanggang Hunyo

Lalawigan	Produkto	Dami	Pangangailangan
Compostela Valley	niyog	1 500 tonelada	1000 tonelada
Davao del Norte	saging	900 kilo	1200 kilo
Davao del Sur	mangga	2 000 kilo	2 500 kilo
Davao Occidental	palay	3 900	3 900 kilo
Davao Oriental	isda	790 kilo	750 kilo

Pagyamanin

Gumawa ng isang poster na nagpapakita ng ugnayan ng mga lalawigan sa rehiyon. Sagutin ang mga gabay na tanong upang mabuo ang kaisipan na iyong iguguhit.

1. Ano-ano ang mga produkto na iniluluwas sa ibang lalawigan?
2. Ano-ano ang mga produktong kinakailangan ng ibang lalawigan?
3. Paano inaangkat ang mga produkto mula sa mga karatig lalawigan?

Isaisip

Piliin ang salitang nasa loob ng kahon na naaayon sa bawat pahayag. Isulat ang sagot sa papel.

<i>Davao City</i>	marmol
<i>Davao Region</i>	yamang dagat
pangangailangan	may mga produktong agrikultura

1. May mga lalawigan at rehiyon na umaasa sa ibang lugar ng kanilang _____ upang mapunan ang kakulangan nito sa kanila.
2. Kadalasan sa mga kompanya na gumagawa ng bahay at gusali ang umaangkat sa mga bayan na mayaman sa mineral na _____.
3. Ang palengke ng isang lungsod ay umaangkat ng mga palay at mais sa lalawigan na _____.
4. Ang naging sentro ng kalakalan dahil sa likas na yamang nagpatanyag sa _____.
5. Ang mga pangunahing produkto ng mga lalawigan na malapit sa dagat ay _____.

Isagawa

Panuto: Isulat ang sagot sa sagutang papel. Lagyan ng tsek(/)
Ang bawat bilang kung ito ay nasa Oo, Hindi o Hindi tiyak.

Mga Sukatan	Oo	Hindi	Hindi Tiyak
1. Sa lalawigan ng Compostela Valley makukuha ang 1500 toneladang niyog. 2. Ang masaganang saging ay nanggagaling sa Davao del Norte na aabot ng 900 kilos. 3. Ang lalawigan ng Davao del Sur ang may pinakaraming mangga na may 2000 kilo.			

Tayahin

Pag –aralang mabuti ang halimbawang talahanayan
at sagutin ang sumusunod na tanong.

Talahanayan: Hulyo hanggang Disyembre

Lalawigan	Produkto	Dami	Pangangailangan
Compostela Valley	Palay	4 500 kilo	3 400 kilo
Davao del Norte	Palay	1 500 kilo	3 400 kilo
Davao del Sur	Niyog	2 500 kilo	2 500 kilo(para maging asukal)
Davao Occidental	Mais	5 400 kilo	5 000 kilo
Davao Oriental	isda	1 000 kilo	1 650 kilo

1. Saan aangkat ang ibang lalawigan ng palay?
2. Ano ang maitutulong ng lalawigan ng Davao Occidental sa buong rehiyon?
3. Ano ang magiging presyo ng isda sa buwan ng Hulyo hanggang Disyembre batay sa datos? Bakit?
4. Sapat ba ang pangangailangan ng niyog sa Davao del Sur? Bakit?
5. Ano ang mabuting maidudulot ng pag-aangkat ng mga produkto sa ibang lalawigan o rehiyon?

Karagdagang Gawain

Batay sa talahanayan, itala sa tsart ang mga produktong inaangkat ng iyong lalawigan sa ibang lalawigan.

Pangalan ng mga produkto	Lalawigang pinanggalingan ng produkto

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpdpd@deped.gov.ph